Чыла эллаçе пролетарий-шамыч, ушныза!

Ленин—Сталин паша верч кучедалаш ямде лий!

Ямде лий

ВЛКСМ МАРОБКОМЫН ОРГАНЖЕ

Адрес: Йошкар-Ола, Совет пöрт, „Ямде лий" редакций.

СТАЛИН ЙОЛТАШЫН САЛАМЛЫМЫЖЕ

Первый Конный армийын 20 ияш юбилейже кечын тудын боецше ден командирже-шамычлан—боевой салам!

Йошкар Армийын основыжым пыштыше да тудым грозный вийыш савырыше Буденныйлан, Ворошиловлан, Куликлан, Тимошенколан, Щаденколан, Городовиковлан, Апанасенколан, Тюленевлан, Черевиченколан, Еременколан да моло-шамычланат салам!

Генерал-шамычым—Деникиным, Мамонтовым, Шкуром, Чесноковым, Врангельым разгромитлыше да Житомир районышто исторический рейд жапыште Пильсудскийын войскаже-шамычым кумыктышо Йошкар Армийын боецше, командир да политпашаенже-шамычлан салам!

Западный Украина ден Западный Белоруссийым польский пан-шамычын гнетышт деч утарышаш верч кучедалмаште шкенжым чап дене леведше пӱтынь мемнан конницылан, тиде шотышто—мемнан конноармеец-шамычлан салам!

Мемнан великий советский родиным сеҥымашыже верч битвылаште шке вуйыштым пыштыше Пархоменколан, Дундичлан, Морозовлан, Литуновлан, Бахтуровлан да шуко моло конноармеец-шамычлан курым мучко шарнымаш да чап!

И. СТАЛИН.

Советский Союз маршал С. М. Буденный йолташым Ленин орден дене наградитлыме нерген

СССР Верховный Совет Президиумын

УКАЗШЕ

1 Конный Армийлан 20 ий теммашеш, 1 Конный Армийым организоватлыме пашаште пеш кугу заслугым ыштымылан Советский Союз маршал Семен Михайлович **Буденный** йолташым **Ленин** орден дене наградитлаш.

СССР Верховный Совет Президиум Председатель— М. КАЛИНИН.

СССР Верховный Совет Президиум Секретарь— А. ГОРКИН.

Москва, Кремль. 1939 ий 17 ноябрь.

Советский Союз Герой комкор Я. В. Смушкевичым „Золотая звезда" кокымшо медаль дене наградитлыме

Советский Союз Герой званийым налашлан правам пушо РККА Военно-воздушный часть-шамычым организоватлымаште боевой заданийым образцово шуктымылан Советский Союз Герой комкор Яков Владимирович **Смушкевичым** **„Золотая Звезда"** кокымшо медаль дене наградитлаш, бронзовый бюстым сооружитлаш да наградитлалтшын родинешыже тудым постаментеш установитлаш СССР Верховный Совет Президиум 1939 ий 17 ноябрьыште Указым луктын.

Местный советлашке сайлаш ямды лалтмаште активне полшена

Йошкар-Ола горсовет депутатыш кандидатлан марийский писатель С. Н. НИКОЛАЕВ, МАССР-ын заслуженный артисткыже Е. Н. ЛЕБЕДЕВА да Ф. А. СЕМЕНОВ йолташ-шамычым выдвигатлыме

Шукерте огыл Марийский Государственный театрын артистше ден пашаенже-шамычын предвыборный погынымашышт эртыш. Погынымашым местком председатель артист Орловский йолташ почын. Театрын директоржо Маймин йолташ шке выступленийыштыже избиратель-шамычым Ленин—Сталин партийлан мучашдымын преданный улшо еҥ-шамычым горсовет депутатыш кандидатлан выдвигатлаш ӱжын.

Марийский АССР-ын Заслуженный артистше И. Т. Якаев йолташ 37-ше избирательный округ деч Йошкар-Ола горсовет депутатыш кандидатлан Марийский писатель Сергей Николаевич Николаев йолташым выдвигатлен.

— Сергей Николаевич Николаев йолташым мый лу ий годсек палем,—манеш Якаев йолташ.—Николаев йолташ мемнан пагалыме йолташна. Тудын возымо „Салика" да „18-ше ий" пьесше-шамычым калык куанен онча. Тудо театрланат кугу полышым пуэн шога.

И. Т. Якаев йолташын выступленийжым артист-шамыч шокшын поддерживатленыт.

Тылеч посна 34-ше избирательный округ деч Йошкар-Ола горсовет депутатыш кандидатлан Марийский АССР-ын Заслуженный артисткыже Елизавета Николаевна Лебедевам да 51-ше избирательный округ деч Йошкар-Ола городской Совет депутатыш театр пеленсе первичный комсомольский организацийын секретарьже Ф. А. Семенов йолташым выдвигатленыт.

С. Н. Николаев йолташ. Фото С. Чуршуковын.

Таум каласышт

Мый 5-ше классыште тунемам. Школа гыч мöнгыш кö толмекем газетым, тӱрлö книгам лудам. Ачам ден авамланат газетым эре лудын шогем, нуно мыйым куанен колыштыт. Местный Советлашке сайлыме нерген Положенийым лудын пытарышым. Лудын пумемлан ачам ден авам таум каласышт. **Савкин Аркадий.**

Еласал район, Микряковский средний школа.

Юркан сай пашаже

Полевщиков Юрка Морко район, Весь-Шӱргö неполный средний школын 6-шо классыштыже тунемеш. Тудо газета-шамычым лудаш пеш йöрата.

Юрка ачаж ден аважлан Марийский АССР-ысе шемер депутат-шамычын местный Советлашкышт сайлыме нерген Положенийым йӱкын лудын лектын. Кызыт тудо „Марий Коммун", „Рвезе Коммунист" да „Ямде лий" газетла гыч тӱрлö увер-шамычым йӱкын лудеш. Тидлан Юркам ачаж ден аваже моктат.

Моло тунемше ден пионер-шамычланат Юрка семын ышташ кӱлеш.

Шишков Эчу.

Морко район, Весь-Шӱргö НСШ.

Мый агитаторлан полшем

Мемнан колхозышто агитатор Сиванов колхозник ден колхозница-шамычлан районный да сельский Советлашке сайлыме нерген эре умылтара. Мыят тудлан полшем. Мый местный Советлашке сайлыме нерген Положенийым сайын шинчем. Мом шинчымем ачам ден авамлан каласкалем, колхозын канцелярийыште погынышо колхозник-шамычланат Положенийым лудам. У газета толеш—мый тужеч тӱрлö увер-шамычым лудын пуэм, нуно колышташ пеш йöратат. **Акпулатов Аркадий.**

У-Тор'ял район, Тошто-Тор'ял средний школын 8-ше классыште тунемше.

Йошкар-Ола городской Совет депутатыш кандидат-шамычым выдвигатлыме лӱмеш Маргостеатрысе пашаен-шамычын погынымашышт.

Первый Конный Армийын кавалерийский дивизийже-шамычым СССР орден дене наградитлыме нерген

СССР Верховный Совет Президиумын

УКАЗШЕ

I Конный Армийым организоватлымылан 20 ий теммашым палемдашлан, Советский Союзым аралыме годым боевой заслугылан да боевой ден политический подготовкыштo сеҥымаш-шамычым ыштымылан наградитлаш:

Ленин орден дене

Тидын марте Красное Знамя орден да Красная Звезда орден дене наградитлыме, **Пархоменко** лӱмеш 14-ше кавалерийский дивизийым.

Красная Звезда орден дене

Тидын марте Красное Знамя орден дене да Ленин орден дене наградитлыме, **Ворошилов** йолташ лӱмеш 4-ше Донской казачий дивизийым.

Тидын марте Красное Знамя орден дене да Ленин орден дене наградитлыме, **Буденный** йолташ лӱмеш 6-шо Кубано-Терский казачий Чонгарский дивизийым.

Тидын марте Красное Знамя орден дене да Ленин орден дене наградитлыме, **Морозов** лӱмеш 11-ше кавалерийский дивизийым.

Тидын марте Красное Знамя орден дене да Ленин орден дене наградитлыме, **Сталин** йолташ лӱмеш 36-шо кавалерийский дивизийым.

СССР Верховный Совет Президиум Председатель— М. КАЛИНИН.

СССР Верховный Совет Президиум Секретарь— А. ГОРКИН.

Москва, Кремль. 1939 ий 17 ноябрь.

39 мужественный воин-шамычлан Советский Союз Герой званийым присвоитлыме

Правительствын боевой заданийжым образцово шуктымылан да тидын годым геройствым ончыктымылан **Ленин орден** ден **„Золотая Звезда"** медальым вручитлыме дене Советский Союз Герой званийым 39 мужественный воин-шамычлан присвоитлаш СССР Верховный Совет Президиум Указым луктын.

С. М. Буденныйын музей пӧртшӧ

Буденновский станицыште (Ростовский область) Советский Союз маршал С. М. Буденныйын илыме пӧртеш музейым почмо Экспон т-шамыч коклаште Первый Конный армийын тӱрлӧ боевой эпизодшо-шамычым ончыктышо верысе художник-самоучка-шамычын картинышт пеш шуко уло. Тыгай картина-шамыч внимашйым шупшылыт: „Бой под Царицыном", „Бой под Ростовом".

Молодежьын Коммунистический Интернационалжылан 20 ий

Раймон Гюйон 16 ияш улмыжо годым Молодежьын Коммунистический Интернационалже организоваятлын.

Францийын пашазе молодежьшо чӱчкыдын шуко еҥ ан погынымашлаште, сходлаште, митинглаште тиде самырык пашазын пламенный ойлымыжым колыштын. Тудо французский комсомолым организоватлымаште пеш кугун полшен, изиж годсекак пашазе классын пашаже верч кучедалаш тӱҥалын.

Вот Гюйо—Алжирыште африканский стрелок-шамычын полкышто солдат. Тушто тудо империалистический война ваштареш виҥшак выступатла, солдат-шамычлан войнам буржуазийын шке кӱлешлыкышт верч ыштымышт, шемер-шамычлан колымашым да ойгым кондымышт нерген умылтара. Солдат-шамыч Раймонын сайын, моштен ойлымыжым чот йӧратен колыштыт.

Раймон Гюйо тюрьмаште. Военный суд тудым революционный паша ыштымыжлан судитла. Судын залыштыже тудо комсомолын задачыже, комсомолын кучедалмашыже нерген лӱдде ойла.

Раймонын ачаже ондак колен, садлан тудо ачажын ешыжым ашнашлан пашам шуко ыштен. Изи йоча улмыж годымак фермышке пура, вара кӱртньӧ корнышко пашам ыштaш кусна. Тиде рвезын лийме чыла верлаштат молодежь революционный настроенийян лиеш. Тудым французский полиций поктылын, садлан тудо подпольеште пашам ышташ тӱҥалеш. А икмыняр ий гыч Гюйом адакат арестоваят.

Тюрьма, революционный паша, адак тюрьма да адакат революционный паша—комсомолец Гюйон ятыр ий жапысе илышыже тыгае.

Пламенный большевик, Молодежь Коммунистический Интернационал Исполкомын членже, Гюйо революционный пашаште кажне кечын кушкын. 1935 ийыште Гюйо КИМ исполкомын генеральный секретарьжылан сайлалтеш, а ик ий гыч—французский комсомолын руководительже лиеш. Ынде ятыр ий годсекак Раймон Гюйе Францийысе компартий ЦК политбюрон членже лийын шога.

Раймон Гюйо—КИМ Исполкомын да Францийысе комсомол ЦК-н генеральный секретарьже.

Молодежьын Коммунистический Интернационалже 20 ий существоватлыме жапыште шагал огыл тыгай чапле революционер-шамычым воспитатлен. Пӱтынь тӱнян революционный молодежьшо революционный паша верч тюрьмалаште орланен илыше Зольтан Вайнбергерын, Паво Коскиненын лӱмыштым, пашазе классын пашаже верч колышо Кончита Малон, Аида Лафуэтен, Войковын да моло самырык революционер-шамычын лӱмыштым нигунамат ок монда.

Тений 20 ноябрьыште Молодежьын Коммунистический Интернационалжылан 20 ий теме.

КИМ 1919 ийын 20 ноябрьыште, пролетариатын великий вождьшо—Владимир Ильич Ленинын инициативше дене основатлалтын.

Тиде ийлаште КИМ чапле, героический корно дене каен. Тудлан корным пролетариатын **великий** вождьшо - шамыч—Ленин дене Сталин ончыктеныт.

Молодежьын коммунистический союзшын—КИМ-ын секцийжын членже-шамыч капитализм ваштареш, империалистический война ваштареш, мир верч, чапле илыш верч кучедалыныт.

КИМ-ын вуйлатымыже дене эксплоататор да еҥым кулыш савырыше-шамыч ваштареш кучедалмашеш пашазе молодежьын пеш шуко организацийже-шамыч шочыныт. Кодшо ийыште молодежьын Нью-Йоркышто лийше тӱнямбал конгрессышке тӱнян 54 эласе 40 миллион рвезе ден ӱдыр-шамыч шке делегатыштым колтеныт. Комсомолец да КИМ дек ушнышо самырык революционер-шамыч 5 ий жапыште 110 тӱжем гыч 746 тӱжем марте—почти 7 гана шукемыныт. Тӱжем дене самырык еҥ-шамыч подпольеште пашам самоотверженно ыштат, капиталистический эллаште тӱжем дене комсомолец-шамыч революционный пашам ыштымыштлан тюрьмалаште да концентрационный лагерьлаште орланен илат.

Пӱтынь тӱнян революционный молодежьшо Всесоюзный Ленинский Коммунистический Молодежь Союз деч—КИМ-ын вӱдышӧ секцийже деч—кучедалаш, сеҥаш да у илышым ышташ тунемеш. Тӱнян чыла эласе комсомолецше-шамыч марксизмым-ленинизмым сайын палат, нуно Всесоюзный Коммунистический (большевик-шамыч) партийын опытшым ончыктышо „ВКП(б) Историйын краткий курсшым" тунемыт.

Кызыт, хищный империалист-шамычын шуко калыкым кокымшо империалистический войнаш шупшмышт годым, кучедалме верлаште солдат шинельым чийше пашазе ден кресаньык-шамычын вӱрышт йогымо годым, Молодежьын Коммунистический Интернационалже тиде захватнический, грабительский войнa ваштареш вигак да лӱдде выступатла, миллион дене шемер молодежьым война ваштареш кучедалаш организоватла да иктыш уша.

Молодежьын Коммунистический Интернационалже кажне кечын кушкеш да пеҥгыдемеш, тудын радамже-шамыч кушкыт, кучедалмашеш оласе да ялысе молодежь пеҥгыдемеш. Маркс—Энгельс — Ленин—Сталин знамя дене, Коминтернын знамяже дене Молодежьын Коммунистический Интернационалже самырык тукымым у сеҥымашыш мланде шарын кудымышо ужашыштыже—СССР-ыште молодежь могай илыш дене ила, вот тугай куанымашан да пиалан илышышке нуным вӱден нангая.

В. Потоцкая.

Паво Коскинен—Финляндийысе революционер (шолашке). Пурлаште Зольтан Вайнбергер—венгерский революционер.

С. М. Кировлан памятник

Революцийын трибунжо—Сергей Миронович Кировлан Воронежыште памятник шындалтеш. 3,5 метр кукшытан бронзовый фигурам отливатлыме. Тиде проектым скульптор Н. В. Томский ыштен.

Памятник С. М. Киров лӱмеш завод воктенсе скверыште шындалтеш.

Йошкар-Ола 4-ше номеран школысо 34 №-ан пионерский отрядын пашаже

Звенаштына ик начар тунемшат уке

Мыйым звена вожатыйлан сайлымек, пашашке куанен пижым. Эн первыяк план нерген шонаш тӱҥалым. План деч посна пашам ышташ йӧсӧ.

Звенан паша планжым ыштыме деч ончыч звенасе пионер-шамыч дене погынен планышке мом пуртышаш нерген каҥашен на-

Васильева Рита

лын улына, вара планым ыштышна. Йоча-шамыч шуко сай ойым пуышт.

Мемнан звенан планыште сай тунемшаш верч кучедалмаш да общественный паша тӱҥ верым налеш.

Кӧ кузе тунеммым ме сборышто пален налына. Шеҥгелан кодаш тӱҥалшым ончык лукташ полшена. Тока кок йоча шеҥгелан кодаш тӱҥалыныт ыле. Нунылан тунамак Петухова Галя ден Костромина Валя уло кумыл дене полшаш тӱҥалычат, кызыт сайын тунемыт. Звенаште 13 еҥ улыт. Шеҥгелан кодшо иктат уке.

Сборышто политический событий нерген газета гыч лудына. Мом огына умло гын, отряд вожатый раш умылтара.

Общественный пашаште активно полшена. Пионер-шамыч ача-аваштлан местный Советлашке сайлыме нерген Положенийым лудыт. Лишыл жапыште избирательный участкыш кает, художественный литературым лудын пуэна.

Отрядыште кум Звена уло. Кум звена дене пырля чапле альбомым ыштена. Альбомышто Западный украинысе ден Западный белоруссийсе шемер-ын илышыжт гыч сӱрет-шамыч лийыт. Сӱрет-шамычым газет-журнал гыч погаш звеналасе чыла пионер-шамыч полшеныт.

Васильева Рита.

Йошкар-Ола, 4 номеран школа. 7-ше „А" отрядысе 1 номеран звена вожатый.

МЕ отрядыштына пашам кузе ыштена

Йошкар-Оласе 4 номеран школышто вожатыйлан мый шыже годсек пашам ыштем. Первый кече гычак отряд ден отряд, звена ден звена-шамыч соревноватлен тунемыт. Договорым терғат. Тиддеч посна йоча-шамыч парт коклаште соревноватлат. Тунеммын результатшым счетчик-шамыч кажне кечын шотлен итогым ыштат. Тиде сай отметка налмаште кугун полша. Вет кажне парт первый верым налмаш верч кучедалеш.

Отрядной сбор расписаний почеш аккуратно лиеда да пеш веселан эрта. Сборышто первыяк беседа эрталтеш. Беседа почеш йоча-шамыч шкенштын самодеятельность ыштым ончыктат: мурат, танцоватлат, тӱрлӧ семын модыт.

Тугак газета гыч тӱрлӧ интересный материал-шамычым тӱшкан лудына. Мемнан вождь да учитель великий Сталин йолташын да Ворошилов йолташын биографийыштым тунемын улына.

Ятыр гана киношко коллективно миена. ГСО, ПВХО кружок-шамыч пашам сайын ыштат. Значкист-шамыч ешаралтыт.

Шукерте огыл ленинский комсомол радамыш 13 пионер-шамычым приниматлыме.

Мемнан отрядыште пырдыж газета лектеш. Тушто пионерский илыш сайын ончыкталтеш.

Кызыт ме избирательный кампанийыште активно полшена. Йоча-шамыч участкыште уло кумыл дене куанен пашам ыштат.

Сай паша дене пырля ситыдымашат уло. Мемнан отрядыште эше начар отметкан-шамыч ик мыняр еҥ улыт. Мемнан задача: нунылан полшен, ончык лукташ. Кокымшо чырык пытымылан ик начар тунемшат ок лий манын ӱшанена. Пионерский пашаште классный руководитель Мария Алексеевна активно полша.

эре полшен шогымыжо дене Володя алгебра дене начар отметкым пытарен. Тугак Халтурина, Орлов ончыч начарын тунемыныт гын, кызыт сайын тунемаш тӱҥалыныт.

Шеҥгелан кодшо-шамыч дене звеньевой сборышто

Виногорова Нина.

вожатый, классный руководитель-шамыч беседоватлат.

Мемнан полышна

Уло советский калык избиратель кампанийыште активне участвоватла. Партийын да комсомолын верный помошникше — юный пионер-шамыч тиде кугу пашаште активно полышаш улыт. Ме тидлан лийын, тыгай планым ыштен улына:

1. 13-шо избирательный участок дене пеҥгыде кылым кучаш. (Ответственный Александрова Надя).

2. 30 ноябрьыште избиратель-шамычлан „Трус" пьесым шындаш.

3. Йоча комнатым оборудоватлаш да тушто дежурствым ышташ. (Ответственный Германова Люса).

4. Сайлыме кечын избиратель-шамычлан концертым шындаш. (Ответственный Васенева Люба).

5. Избирательный участкым украшатлаш полшаш. (Ответственный Пискарева).

6. Избиратель-шамыч коклаште „Положение о выборах" книгам шаркалаш.

Планыште ончыктымо чыла пашам шукташ тыршена.

Отряд начарын тунемше-шамычлан кузе полша

Мемнан тӱҥ задачына — шеҥгелан кодшым ончык лукташ. Пионерский отряд начар отметкым пытарышаш верч виян кучедалеш. Садланак ме шыжым ударник-шамычым начар тунемше-шамыч деке пеҥгыдемден улына. Тиде сай результатым ончыкта. Мутлан Митрофанов Володялан математикым Стариковын

„Чапаевцы" пионерский звенан 10 ноябрь гыч 5 декабрь марте паша планже

1. 21 ноябрьыште звеньевой сбор лийшаш. Тушто:

а) „Дальневосточная" мурым тунемына;

б) ударница Люса Гетманова шкенжын уроклан кузе ямдылалтмыже нерген ойла;

в) Васильева Рита легендарный герой Чапаев нерген каласа.

2. Детский технический станцийыш „Таир" лагерь илыш гыч сниматлыме снимке-шамычым ончаш каяш. Тугак авиамоделист-шамыч дене беседоватлаш.

3. Конституций кечылан посвящатлыме отрядной сборлан сайын ямдылалташ.

а) Конституций кечылан посвящатлыме отрядной сборышто: „Сталинский Конституций рече—шемер калыкын пайремже" тема дене беседа лиеш.

б) 5 декабрьлан 61-ше №-ан избирательный участкысе избиратель-шамычлан концертым шындена.

4. „Цирк" кино сӱретыш коллективно каяш. Сӱретым ончымек, сборышто тудын содержанийже нерген беседым эртараш.

Виногорова Нина.

Йошкар-Ола 4 ше номеран школа. 34 номеран отрядын вожатыйже.

Йошкар-Ола 4-ше номеран школысо 1 ден 2 номеран звена-шамычын пырля лийше пионерский сборышто. Пионер-шамыч Городской Совет депутатыш кандидатлан выдвигатлыме учительница М. Плахтеева дене беседоватлат.

Фото С. Чуршуковын.

Сай пырдыж газета верч!

Мемнан 7-ше „А" отрядыште „Вперед" лӱман пырдыж газета лектеш. Пырдыж газетын тӱҥ задачыже—сай тунемшаш верч кучедалмаште чарныде полшаш. Тушко йоча-шамычын тунемме опытышт, физкультурный паша, соревноватлен тунемме, кружок-шамычын пашашт нерген возыман. Тиде задачым ме шукташ тыршена.

7-ше „А" классыште тунемше-шамыч шыжымак сай да отлично тунемаш да шеҥгелан кодшо-шамычлан полшаш обязательствым налыныт ыле. Тиде обязательствым кузе шукталтмыжым мемнан газета раш ончыктен шога.

Теве ме шеҥгелан кодшылан полшымо нерген ятыр статьям пуртен улына ыле. Тиде пример почеш ятыр тунемше-шамыч ваш-ваш полшаш тӱҥалыныт. 7-ше „А" классыште тунемше Васенева Люба алгебра дене начар тунемше Шалагина Тасялан, а Шалагина Васеневалан немецкий язык дене тунемашыже полшат. Отряд вожатый Виноградова Нина Толи

Соколовлан алгебра дене тунемашыже полша.

Газета лукмаште учительница М. Яндулова посна активно полша.

Пырдыж газетым ончыкыжо тӱкыдын лукташ тӱҥална.

Митрофанов Володя.

Пырдыж газета редактор.
Йошкар-Ола 4 номеран школа.

Кумышо классыште иктат начарын ок тунем

Мемнан школышто чыла класс шамычат шке коклаштышт соревноватлат, нуно кажныштат школын кусныльшо йошкар знамяжым налаш кучедалыт.

Шукерте огыл соревнованийын итогшым ыштышна. Тыште эн ончыко кумышо класс лектын. Нунын ик начар отметкыштат уке. Южо тунемше-шамычын чыла предмет денат отметкышт отлично велэ. Теве тыгай тунемшылан Петухов Гера шот алтеш. Тудын семын отличный тунемше моло-шамычат улыт.

Почеш кодмыш дене тунемше-шамыч чот кучедал шогат. Богданов Михаилын ик „плохо" отметкыже ыле. Тидым пытараш пӱтынь класс полшыш. Кызыт нидие тудынат „плохыжо" уке.

Классысе чыла йоча-шамычат куснылшо йошкар знамям налмыштлан йывыртеныт. „Ме тудым кид гычна она мучыштаре" — тыге нуно ойлат.

Ярандаев Алексей.

Сотнур район, Пӧт'ял НСШ.

Китайский армийын боецше-шамычын подвигышт

„Чайна эт Уор" журнал китайский армийын боецше-шамычын героизмышт нерген каласкала.

Ик гана, воза журнал, Центральный Китайын фронтыштыжо Хунань ден Хубей провинций границылаште тӱтыран улмылан кӧра кредалмаш лийын огыл улмаш. Китайский армийын 19 няш лейтенантше Ван Гуй-чжоу тӱтыран ийгече дене пайдаланен японский войска-шамычын шогымо верышкышт шып лиймек тушто разведкым ышташ да ик японский солдатым пленышке налаш решитлен.

Ван кумлӱддымӧ солдатшамычым ойрен налын да полкын командирже деч разведкыш каяшлан разрешенийым йодын. Командир разрешитлен. Маузер да штык дене вооружатлалтше ныл боец разведкыш каеныт. Японец-шамычын налме ялышке пурымек, ик изи пӧртыштӧ тулым ужыныт. Окна гычын резведчик-шамыч конга воктен мален кийше кок японский солдатым ужыныт. Китайский разведчик-шамыч ик японский солдатым штык дене шуралтеныт, а весыжым илышынек налыныт. Туналмак разведкым ыштеныт.

Пленыш налме японец военный секретым чыла каласкален. Ныл разведчикшамыч наградитлалтыныт.

Английский молодежь войнам чараш требоватла

Английсе студент ден рвезе пашазе-шамыч шкеныштын собранийлаштышт войнам чараш требоватлат.

Английский молодежь мирный конференцийым созыватлаш да тушко обязательно Советский Союз деч представительым кӱшташ йодеш.

Осетинский калыкын великий поэтше

1939 ий октябрь тылзыште осетинский калыкын великий поэтше революционер Коста Хетагуров шочмылан кандашлу ий темын. Тудо осетинский литература ден литературный йылмын основоположникше улеш.

Коста Хетагуров 1859 ий октябрь тылзыште северный осетинысе Нар лӱман аулеш, горец-осетин ешеш шочын. Костан изиже годсо илышыже пеш нелын эртен. Тудо изинекак тулыкеш ава деч посна кодын, вара ачаже шке тукымжылан изи Костам ашнаш пуэн. Поэт шкенжын изи годсо орлыкан илышыже нерген ятыр гана шарнен возен.

Вич няш улмыжо годым тудо пуста курыкла коклаште шорыкым кӱтен. Коста пеш самырыкше годымак кече мучко кавказский курыкласе сылне природым ончен, йӧратен коштын.

Хетагуров илышым, шке калыкшым да пашам пеш чот йӧратен. Царизм ден моло эксплоататор-шамычым даже тудын ончалмыжат шуын огыл. Хетагуров уло илышыжым, пӱтынь вийжым калыкын эрыкше верч, пиалже верч нуным кугыжа ден помещик-шамычын пызырымашышт гыч утарышаш верч кучедалмашке пуэн. Тудо великий русский революционер-демократ-шамычын —Чернышевский ден Добролюбовын пашаштым умбакыже ыштен шоген. Коста русский калыкын эн сай эргыже-шамыч дене пырля шке калыкшын эрыкше верч нойыде кучедалын. Поэт шкенжын чапле поэзийыштыже чыла ындыралтше ен-шамычын шонымыштым да орланен илымыштым ончыктен.

Коста Хатагуров общественный ден политический илышын самырыкше годымак шогалын. Тудо тале поэт-революционер, драматург, талантан художник-живописец лийын кушкын.

Коста эн первый гимназийыште тунеммыже годым возаш тӱҥалын. Тыште вийгак тудо кугу литературный талантшым ончыктен. Тиде жапыште Коста Хетагуров „запретитлыме" политический литературым пален налеш, Чернышевскийын, Лассальын да молын возымымат лудеш. Иорло улмылан кӧра тудо гимназийын тунемын пытарыде чарна.

Коста Хетагуров.

Пеш шуко тыршымаш дене, 1881 ийыште, Коста Петербургский художественный академийыш тунемаш пура. Тыште тудо искусство пашам пеш чот йӧрата, искусствышко революционно - демократический идейым пурташ тӱҥалеш. Но нелӧ илыш, шужымаш Хетагуровлан пашам ышташ мешаят. Ситартышыже 1884 ийыште тудлан стипендий пумашым чарнат, садлан Косталан Академий гыч каяшыже пернен.

Коста родной Осетиныш толеш. Хетагуров калыкын орланымыжым ужын, эксплоататор кашакым карген, нуным ужмо шудымын стих-шамычым воза. Тиде жапыште тудо тыгай сай стих-шамычым возен: „Катай" (Тревога), „Азор" (Муро), „Додой" (Орлык) да молат.

Хетагуровын стихше-шамычым печатлаш царский цензура кӱштен огыл, но нуно список дене шарленыт да калыкын йӧратыме мурыжо лийыныт. Тыге Коста кодшо курымын 90-шо ийлаштыже горский калыкын пиалже да эрыкше верч кучедалмаште кугу вийже лиеш. Тидлан кугыжан правительство Хетагуровым 3 ийлан ссылкыш колта. Но тудын куатше эше чот виянеш, шуко общественно-политический пашам ышташ тӱҥалеш.

Кугыжан правительство тудым „опасный ен" манын ссылкыш 5 ийлан Херсон олашке колта. Тыге ятыр ий ссылкылаште орланен илыме дене Костан организмыже чытен кертын огыл—47 няшыже годым колен. Хетагуровын капшым тойымо годым Царизм ваштареш протестым ыштыше калык демонстраций лийын. Калык Коста Хетагуровым чот йӧратен. Хетагуровын возымо произведенийже - шамычым осетинский калык шергын акла.

КОСТА ХЕТАГУРОВ
ТУЛЫК-ШАМЫЧЫН АВАЖЕ

Колышо курныж йӱкшын,
Лум рожеш кылма.
Шем чоҥгаште—кушнӧ—
Нар аул мала.

Нелӧ кече дечын
Кужу йӱд сайрак.
Койын сер вoктечын
Тул йып пыкшерак.

Нар аул мучаште
Изи тул йӱла.
Волышо вӱташте
Тулык еш ила.

Тулык ватын омо
Мӱндырнӧ коштеш.
Улныктарыш ноймо,—
Вий пытен йӧршеш.

Йӱштӧ кӱвар валне
Кӧ кузе моштен—
Вич йоча пӧрдалын,
Тулышко ончен.

Сеҥа пирым сиелын
Шучко колымаш.
Ярныше айдемжым
Мом вара ойлаш?

„Ну, нда шорт",—эркын
Шыматен ава.—
Вот пурса кӱймеке
Тутлын кочкына."

Лӱмегожын шикшше
Саклышьте кеча.
Котелокыш вырчын
Шинчавӱд чыпча.

„Мемнам, тулык-влакым
Ондален гын кӧ,
Тек сирлан йӱмалне
Кийже орланен.

Вич йочам кудалтыш...
Мом умбак вучаш?
Шӱм-кыл кӱрыштылтын,
Лишемеш мучаш!

Марием, ватет деч
Ушанрак улат,
Кайышыч ешет деч
Тый шӱгар йӱмак.

Йӧраталме эргыч,
Колышт, мом ойла!
Возына чылан ме
Тый денет пырля!"

Котелокыш пырчын
Шинчавӱд чыпча.
Лӱмегожын шикшше
Саклышьте кеча.

Теве эн изиже
Тул воктек возеш,—
Шортын-шортын вийже
Вет пытен йӧршеш.

Толеш ӧкым омо,
Возыт молыштат.
Шужымаш ден ноймо
Кеч куштат сеҥат.

„Аваем вашке мо?
Пеш чот шужена",
— Утымешке темын
Теве кочкына."

Котелок гыч пелын,
Вӱд йога, ташлен.
Возын тул дек мелын
Вич йоча мален...

Мардеж урмыж коштын,
Ойго чот мала.
Омо шинчам коштыш,
Шужымым сеҥа.

Шочшыж влак воктене
Ава шып шортеш...
Лапчык вургем дене
Нуным леведеш.

Пушлавен тулшолжо
Эркын, шып йӧрен,
Шортын-шортын чонжым
Ыш керт луштарен.

Йоча-влаклан ойлыш:
„Вот пурса кӱэш!"
А шкеже шолтын
Кӱым шӱр олмеш.

Лекте кече йолгыж,
Саклым волгалтен.
Лачак кочо ойго
Огеш керт мален.

Смысловой переводым
КАЗАКОВ МИКЛАЙ ыштен.

Миша сай редактор

Мемнан школышто классный ден общий школьный стенгазета - шамыч сӧрале, жапыштыже лектын шогат.

Общий школьный „Сталинец" стенгазетын ответственный редакторжо Козырев Миша шке пашажым моло-шамыч кокла гыч эн сайын ыштен шога. Тудо тылзылан кок гана интересный, сӱретан стенгазетым луктеш. Тыште уроклан ямдылалтме нерген, ярa жапым веселан эртарыме нерген, дисциплина нерген сӱретан статья-шамыч да молат печатлалтыт.

Тунеме-шамыч газетым йӧратен лудыт да активно возен шогат.

Отряд советын председательже—

Вася Яперов.

Ронго район.
Кужмарий НСШ.

Ме колхозлан полшена

Мемнан колхоз гыч чылаже Руя-Сола неполный средний школыш тунемаш 6 йоча коштына. Ме чыланат колхозлан эреак полшен шогена. Ӱмаште телым колхозлан 6 центнер ломыжым погенна, а кеҥежым шӱкым кӱрын улына да моло пашамат ышташ полшен улына. Теве Иванов Николай кеҥеж мучко 30 трудодень наре ыштен. Мый кеҥежым письмоносецлан коштынам.

Тыгак мый шкенан „Первый март" колхозын „Кӱкшӧ шурно верч" пырдыж газетым редактироватлем. Тыште моло ученик-шамычат полшен шогат. Тений ме адакат колхозлан ломыжым погаш полшена. Адак ача-аваланна местный Советлаш сайлыме Положенийым умылтарена.

Семенов Васяий.

Ронго район.
Руя Сола НСШ.

Носкова Галя ден Некрасова Вера —Йошкар-Оласе 9 номеран средний школын отличницаже-шамыч, нуно чыла предмет денат „отлично" отметкым нметлат.
Фото С. Чуршуковын.

Метаграмма

„М" дене—арабский ...
„Т" дене—шокшо пеш.

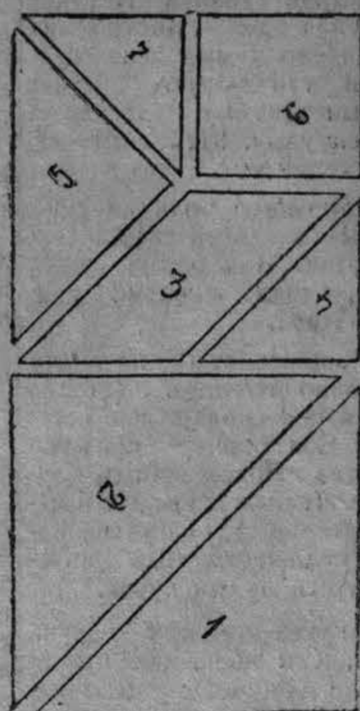
Колтен **ЧУМАЕВ ПАКИЙ**
Марий-Турек район,
Озор НСШ.

ТУШТО

Чоҥешта — мӱгыра. шинчеш—млакдым кӱнча.

Колтен **ПАВЕЛ АЛЕКСАНДРОВ**
Морко район,
Кумыж'ял НСШ.

Квадратым ыштыза

Тиде фигур-шамыч дене квадратым ыштыза.
Колтен **ГЕОРГИЙ ТУМАНОВ**
Оршанка район,
„Эр ӱжара" колхоз.

„Ямде лий" газетын лудшыжо-шамычлан

Цинкографийын кияшем ыштен шуктыдымыжлан лийын тиде номер „Ямде лий" газета ик кечылан вараш кодын лектеш.

Редакций.

Отв. редактор— **И. М. МУЗУРОВ.**

Уполн. Маргладлита № А—1026. Йошкар-Ола, Маргосиздатын типографийже.